

1993-02-19

221-5254/91

keberg
Riksantikvarieämbetet och
Statens historiska museer
Ink. 1993-02-24
Dnr. 1297

**Byggnadsminnesförklaring av Sörby loge, Mjölby 40:9,
Mjölby kommun**

Fråga om byggnadsminnesförklaring av rubricerad byggnad har väckts av den 9 april 1991 av Mjölby Hembygdsförening genom dess ordförande Länsstyrelsen har 1992-01-22 upprättat en promemoria samt förslag till beslut om byggnadsminnesförklaring med byggnadsbeskrivning och skyddsföreskrifter. Dessa har remitterats till Mjölby kommun, Riksantikvarieämbetet och Östergötlands länsmuseum.

Kommunstyrelsen i Mjölby kommun har vid sammanträde 1992-06-04 godkänt en byggnadsminnesförklaring. Riksantikvarieämbetet har i skrivelse 1991-09-30 framfört att byggnadsminnesförklaring är väl motiverad. Byggnadens ägare - Fastighets AB Bankeberg - har i skrivelse 1992-11-25 förklarat att det inte har något att erinra, liksom Östergötlands länsmuseum.

BYGGNADSBESKRIVNING

(Se karta och planskiss bilaga 1 och 2)

Sörby loge är en av de drygt 40 ännu bevarade rundlogar som under en 25-årsperiod kring sekelskiftet 1900 byggdes på större gårdar på Östgötaslätten och dess övergångsbygder. Bakgrunden härtill var det behov av nya rationella byggnader som uppstod i samband med att jordbruket under 1880-talet i betydande utsträckning tvingades ställa om sin verksamhet från övervägande spannmålsproduktion till mjölk- och smörproduktion baserad på stora kreatursbesättningar och odling av grovfoder och foderspannmål. Behovet tillgodosågs genom uppförande av ekonomibyggnader som rymde såväl ladugård som höskulle, loge och tröskutrymme.

Transporterna med hästanspända fullastade vagnar inom dessa nya stora byggnadskomplex ordnades som regel genom att en körbro byggdes från markplanet upp till en körbana ovanpå ladugården och vidare på en uppbyggd ramp in i logen. Härifrån skedde avlastningen.

Postadress
581 86 LINKÖPING

Besöksadress
Östgötagatan 3

Telefon
013 - 19 60 00

Telefax
013 - 10 13 81

Postgiro
3 51 75 - 9

1993-02-19

221-5254/91

För att inte behöva backa de tömda ekipagen ut ur logen byggdes ofta ytterligare en körbro vid slutet av körbanan ner till markplanet. Man kunde också bygga en vändramp i slutet av körbanan. En speciallösning på transportproblemet, som tillämpades i vissa delar av Östergötland, var att körbanan avslutades med en cirkelrund ramp i en särskilt uppbyggd rundloge. Härigenom kunde de tömda ekipagen utan besvärande vändningsmanövrar köras ut samma väg som de körts in.

Genom sin storlek och utformning utgör rundlogarna ett markant inslag i det öppna östgötska jordbrukslandskapet. Sin ursprungliga funktion som förvaringsplats för otröskad stråsäd har de numera förlorat och många av dem har börjat förfalla i brist på underhåll. Rundlogen som sådan kan betraktas som synnerligen märklig genom sin konstruktion och genom sin funktion i ett jordbruksekonomiskt sammanhang men också som ett iögonenfallande men naturligt och tilltalande inslag i det öppna agrara kulturlandskapet. Dess kulturhistoriska värde är mycket uppenbart.

Sörby ladugård och rundloge uppfördes 1909. Byggnaden är 80 m lång och 20 m bred. Själva rundlogen har en diameter på 30 m. Både ladugård och rundloge har en välbevarad exteriör. Fasader, fönster och dörrar och även logportarna i rundlogen har bevarat sin ursprungliga utformning. Körbro, körbana och vändramp finns kvar intakta.

Sörby ladugård och rundloge har få motsvarigheter som på samma fullständiga sätt belyser ursprungligt utseende och användning hos denna typ av lantbebyggelse. Den fyller emellertid inte längre någon funktion i ett lantbruksekonomiskt sammanhang. Dess tidigare ägare - Mjölby kommun - kunde inte finna någon alternativ användning. Rivning aktualiserades därför. I det läget väcktes fråga om byggnadsminnesförklaring. Såväl Riksantikvarieämbetet som Östergötlands länsmuseum och vissa instanser i Mjölby kommun stödde en sådan tanke. Privata intressenter anmälde intresse att förvärva logen. Kommunstyrelsen i Mjölby kommun har godkänt en försäljning av Sörby ladugård med omgivande område till Fastighets AB Bankeberg. Det område som avses byggnadsminnesförklaras har avstykats.

Postadress
581 86 LINKÖPING

Besöksadress
Östgötagatan 3

Telefon
013 - 19 60 00

Telefax
013 - 10 13 81

Postgiro
3 51 75 - 9

1993-02-19

221-5254/91

För att bevara karaktären hos Sörby loge är det angeläget att också ett område runt logen bevaras i stort sett i nuvarande skick. Detta område bör göras så stort att det i väster knyter an till den gamla landsvägen i nord-sydlig riktning som går rakt igenom den kulturmiljö som förutom Sörby loge också omfattar den ursprungliga manbyggnaden på Sörby gård, kyrkogården med runsten och minnessten över en nu riven gråstenskyrka samt gravfält och hög längre norrut.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med hänvisning till ovanstående byggnadsbeskrivning samt bifogad promemoria och med stöd av 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen mm Sörby ladugård med rundloge på fastigheten Mjölby 40:9 som byggnadsminne. I samband härmed meddelar länsstyrelsen följande skyddsföreskrifter enligt 3 kap 2 § nyssnämnda lag.

- ./.
1. De byggnader, som på bifogad karta (bilaga 1) markerats med siffrorna 1 och 2, liksom den till byggnad 1 hörande körbron får inte rivas eller till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
- ./.
2. I den loge som hör till byggnad 1 på bifogad karta, får ingrepp inte göras i den ursprungliga konstruktionen eller i den ursprungliga fasta inredningen såsom körbanor (se bilaga 2), räcken, ramper, trappor och stegar.
3. Det på kartan med streckad begränsningslinje markerade området får inte väsentligen förändras.
4. Underhållsåtgärder på byggnader som ligger inom det på kartan med streckad begränsningslinje markerade området skall utföras i samråd med länsstyrelsen och på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter kan anses påkallad av särskilda skäl, får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m meddela tillstånd därtill.

Enligt 3 kap 21 § lagen om kulturminnen tillämpas detta beslut även om det överklagas.

Postadress
581 86 LINKÖPING

Besöksadress
Östgötagatan 3

Telefon
013 - 19 60 00

Telefax
013 - 10 13 81

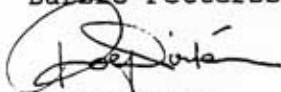
Postgiro
3 51 75 - 9

1993-02-19 221-5254/91

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Se bilaga (formulär 110, kammarrätten).

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsstyrelsen i plenum fattat beslut, har deltagit länsrådet Lars Rydberg, chefsjurist Bo Hultström, t f länsarkitekten Olof Lövemark, länslantmätaren Ragne Uhrberg, biträdande länsantikvarien Carin Claréus och länsantikvarie Bengt Häger, föredragande. I styrelsens beslut deltog landshövdingen och ledamöterna Lars Olof Torfgård, Sven Lindgren, Per A Pettersson, Håkan Carlsson, Gunnar Asserhed, Ulf Borgström, Majlis Alm, Stefan Hagfeldt, Kerstin Gustavsson, Bengt Almkvist, Gun Axelsson och Börje Stensson samt suppleanterna Inge Carlsson och Barbro Pettersson.

Rolf Wirtén
Landshövding

Bengt Häger
Länsantikvarie

Bilaga

karta bilaga 1)
planskiss bilaga 2)

Kopia till

Riksantikvarieämbetet

Östergötlands länsmuseum
Mjölby kommun, Box 500, 595 00 Mjölby
Mjölby kommun, byggnadsnämnden
Inskrivningsmyndigheten, Mjölby tingsrätt
Fastighetsbildningsmyndigheten
Fastighetsregistermyndigheten
Lantmäteriet
Verksledningens kansli
Rättsenheten
Planenheten
Kulturmiljöenheten

Postadress
581 86 LINKÖPING

Besöksadress
Östgötagatan 3

Telefon
013 - 19 60 00

Telefax
013 - 10 13 81

Postgiro
3 51 75 - 9

SÖRBY LOGE

Mjölby 40:9

Mjölby församling

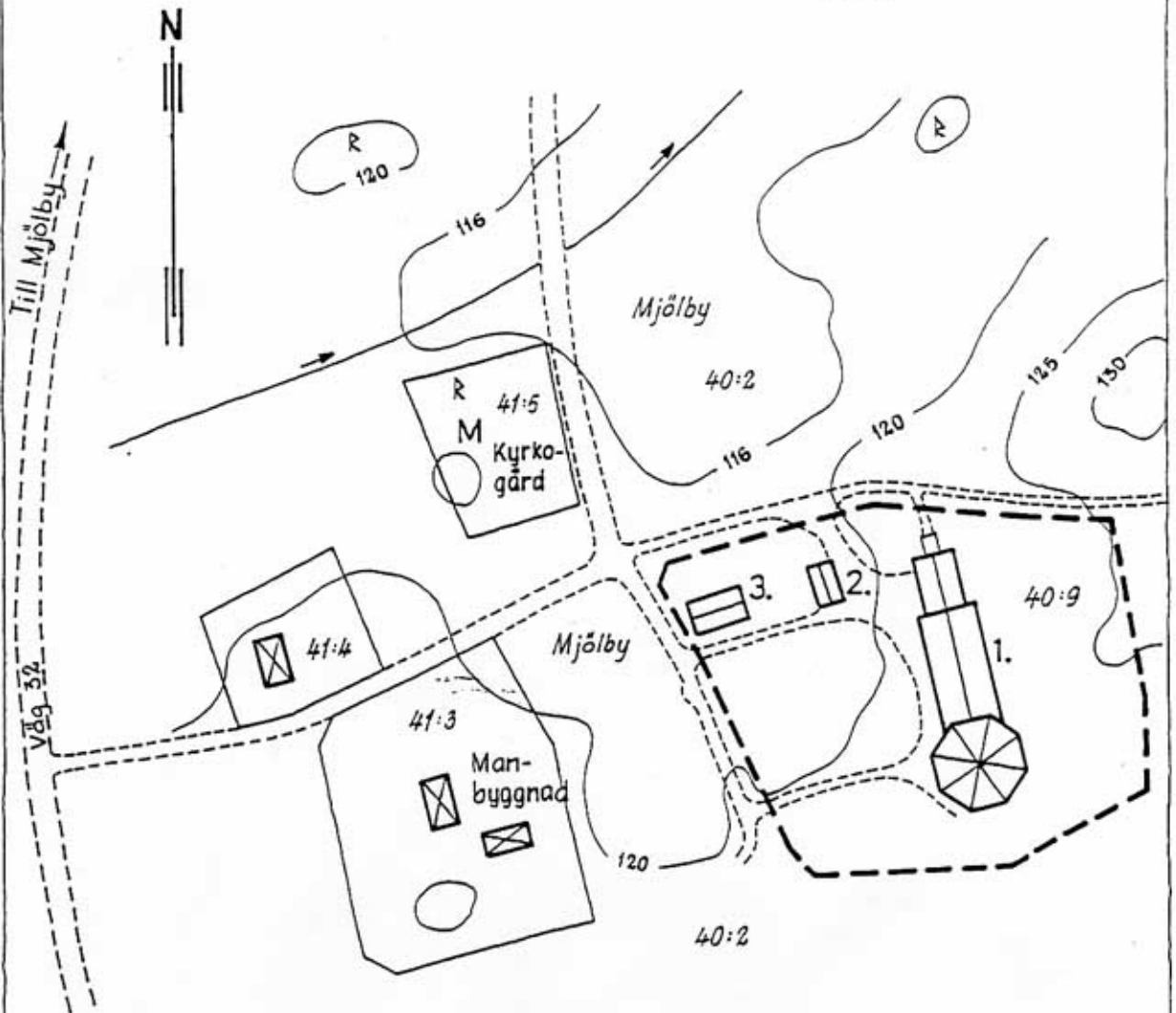
Mjölby kommun

Ärende: 221-5254/91

Beteckningar

1. Sörby loge med ladugård
2. Timmerhus
3. Plåtskjul
- M. Minnessten

--- Gräns för byggnadsminne

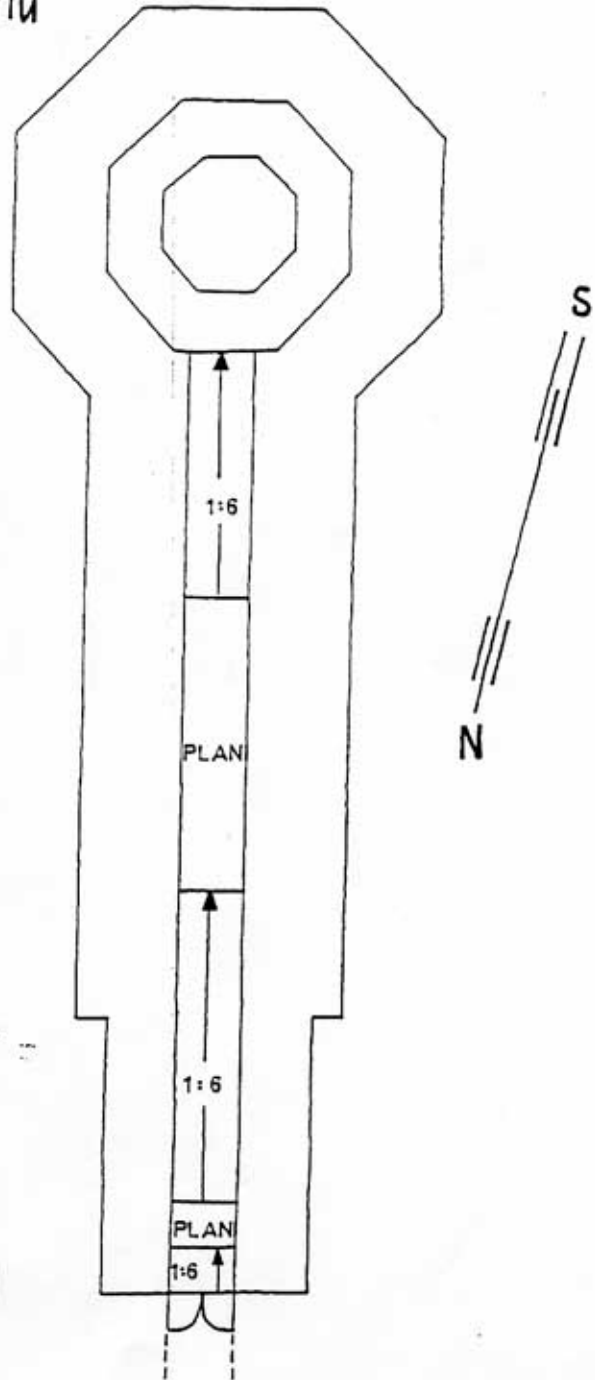

Skala 1:2000

Planskiss över
SÖRBY LOGE
med ramp och körbana

Mjölby 40:9
Mjölby församling
Mjölby kommun

Ärende: 221-5254/91

Skala 1:400 (ung.skala)